

Rauni Laihonen

Museoiden teokset näkyviin sokeille

Museot kiinnostavat sokeita ja näkövammaisia. Useimmiten kuitenkin teokset eivät ole näkörajoitteisten saavutettavissa. On erilaisia tapoja, joilla voidaan saada museon näkymättömät teokset sokeille näkyviksi.

Yhdellä museokäynnillä ei pysty kovin paljon vastaanottamaan. Ei ainakaan silloin, kun suurimman osan informaatiosta saa vain korvan kautta. Siksi olisikin tärkeää, että olisi mahdollisuus käydä usein museossa ja omatoimisesti saisi kuunnellen katsella maalauksia ja teoksia.

Kun menen museoon, haluan tietää, miltä eri tilat näyttävät. Ne voidaan kuvailla lyhyesti joko neliön tai jonkin muun muotoisiksi. Se on tärkeää siksi, että pystyn orientoitumaan tilaan ja museokäynnin jälkeen jää muistiin selkeä kuva.

Kuvailusta

Jos menen ystävän kanssa museoon ja löydämme vaikka lasiseinämän, jonka takana on kymmeniä etikettejä, haluan tietenkin, että hän kertoo niistä minulle. Etikettejä on kuitenkin niin paljon, että pian ystävä väsyä kertomaan niistä. Hän sanoo: siinä on vaikka mitä. Se ei sano sokealle yhtään mitään. Harmittaa vain, kun niin hirveästi haluaisi tietää.

Maalausten kohdalla on usein niin, että kaveri sanoo, ettei osaa kertoa hienosta taidemaalauksesta mitään. Itse pidän eniten siitä, että museon oma opas kuvailee haluamani teoksen.

Mitä teoksesta kerrotaan?

Kuvailussa tulee kertoa teoksen tekijästä tietoa ja vuosiluku, teoksen nimi, fyysiset mitat, muoto, materiaali ja värit.

Kuvan ja maalauksen selostuksessa kerrotaan, mitä on etualalla, kummallakin sivulla, ylhäällä, alhaalla, vinot elementit, ihmiset, kaikki. Kuvailija vain kertoo, mitä näkee kuvassa. Hän ei sano omaa mielipidettään teoksesta.

Olin Turun taidemuseossa ja siellä ystäväni onnistuneesti selosti minulle erään taulun. Siitä jäi mieleeni kauniit, sametinpehmeät värit. Teoksessa oli päävärinä vihreä ruoho ja vihreitä lehtipuita, lehto, jossa oli isosilmäisiä, ruskean ja valkoisen kirjavia lehmiä. En muista taiteilijan nimeä. Jos teoksesta olisi kerrottu jossain muussa tilassa, kuin missä itse maalaus oli, en olisi kokenut tilannetta niin lämminhenkisenä ja voimakkaana kuin koin. Aivan kuin maalaus olisi henkinyt taiteilijan luoman tunnelman. Pidän tärkeänä sitä, että kuvailu tapahtuu maalauksen äärellä.

Siitä on jo vuosia aikaa ja kuva alkaa himmentyä mielessäni.

Toivoisin, että voisin mennä uudelleen katsomaan sitä.

Sanakartat

Helsingin kaupunginmuseon ensimmäinen kerros on sanakartassa jaettu eri osastoihin ja huoneisiin. Sanallisesti kerrotaan ilmansuuntia ja kelloa käyttäen, missä suunnassa ne sijaitsevat.

Sanakartoissa huomioidaan sellaiset asiat, jotka ovat tunnusteltavissa ja korvin kuultavissa kuten erilaiset lattiamateriaalit, tasoerot, portaat ja luiskat. Yleensä ovien ja hissien edessä on matto. Se on hyvä tuntomerkki. Hissien kohdalla voi olla äänimerkki. Kun halutaan paikallistaa jokin, kerrotaan esimerkiksi infotiskin olevan ulko-ovelta katsottuna kello kymmenen suunnassa.

On hyvä mainita ovista, mihin päin ne aukeavat. Sivulle aukeavat liukuovet, ulospäin automaattisesti aukeavat ovet kohti vastaantulijaa vai vedettävä tai työnnettävä ovi. Jos on portaita tai tasoeroja, ne on hyvä mainita, mutta askelmien lukumäärää ei tarvitse sanoa. Voi mainita esimerkiksi, että huoneeseen johtaa muutama porras alas.

Sanakartoissa on hyvä käyttää mahdollisimman täsmällistä ja lyhyttä kieltä.

iPhonen avulla katselua

Nykyään on kehitetty erilaisia toimintoja, joissa käytetään älypuhelinta apuna. Esimerkiksi lasiseinämän takana olevista etiketeistä voidaan tehdä kuvailu museon tietokantaan. Puhelimella luettava koodi kiinnitetään seinämän reunaan. Kun sitten halutaan tietoa kyseisestä teoksesta, puhelimella osoitetaan koodia ja sieltä alkaa tulla selostusta etiketeistä. Samoin voidaan tehdä muiden teosten kohdalla.

iBeacon-sovellus

Taulun lähelle laitetaan iBeacon -majakka, ja kun lähestytään kyseistä taulua, puhelin alkaa kertoa maalauksesta niitä tietoja, joita löytyy kyseisestä teoksesta museon tietokannasta.

Kolmiulotteinen pienoismalli

Eräs mahdollisuus on tehdä pienoismalli esineistä, jotka ovat vitriineissä. Tietokoneelle tehdään digitaalisesti kolmiulotteinen malli teoksesta ja se tulostetaan esineeksi, jota sitten voi tarkastella käsillä.

Toivottavasti tulevaisuudessa otetaan huomioon näitä mahdollisuuksia.

Kirjoittaja on esteettömyysinformantti ja sanakarttatestaaja